herpy

SKILDPADDER

West African Mud Turtle

Pelusios castaneus

Pelusios castaneus er en mellemstor skildpadde fra det vestlige og centrale Afrika. Skjoldet bliver 18-28 cm, og arten kan blive 30-50 år. Den er hårdfør, aktiv og grådig og kræver et stort, filtreret kar med varmt vand, en varm solplads og UVB. Dyrene trækker hovedet ind til siden under skjoldranden, og hannerne jager hunnerne hårdt.

Familie: Pelomedusidae Tidligere navn: *Emys castanea; Pelusios derbianus; Pelusios seychellensis*

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**18-28 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**30-50 år**
Aktiv	**Dag og nat**
Levevis	**Semi-akvatisk**
Biotop	**Savanne, regnskov og vådområde**
Sværhedsgrad	**Øvet**

PASNING

Min. terrarie	**150 × 75 × 50 cm** L × B × H til 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**24-29 °C**
Hotspot	**32-36 °C**
Temperatur, nat	**20-24 °C**
Luftfugtighed	**50-80 %**
Vand	**Akvaterrarie** dybde 15-25 cm
Vandtemperatur	**24-27 °C**
UVB	**Nødvendig** Ferguson-zone 3
Kost	**Insekter, færdigfoder, planter, hvirveldyr og orme/snegle**
Holdes	**Enkeltvis eller 1 han med flere hunner**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kuldstørrelse	**11-27 æg**
Kuld pr. år	**1-2**
Inkubation	**53-75 dage** ved 27-31 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Ikke omfattet**
EU-bilag	**Ikke omfattet**
IUCN	**Ikke vurderet (NE)**

Ikke på CITES-listerne og ikke i EU's bilag A-D (kontrolleret mod slægts- og familielistninger).

Om arten

Pelusios castaneus er en mellemstor skildpadde i familien Pelomedusidae, de afrikanske sidehalsskildpadder, som trækker hoved og hals ind til siden i stedet for lige tilbage. Alle mål i teksten er skjoldlængden (carapax). Hunnerne bliver op til 28 cm, hannerne op til 25 cm. Skjoldet er aflangt til ovalt, bredest bag midten og ensfarvet mørkebrunt. Bugskjoldet er oftest sortligt med en bred, utydeligt afgrænset gul zone og har et hængsel, så den forreste del kan klappes op og lukke foran hovedet. Der er ingen nakkeplade foran det første rygskjold, og bugskjoldet har en lille ekstra plade mellem strubepladerne.

Hovedet er olivenfarvet til brunt med sorte, slyngede tegninger på issen og to små følehår på underkæben. Benene er mørkt gråbrune uden på og gule på indersiden, svømmehuden er svagt udviklet, og hver fod har fem kraftige kløer. Der findes tre former: en normalform, en regnskovsform med helt mørkebrunt til sort skjold og en savanneform med lysebrunt,

karamelfarvet skjold og helt gult bugskjold. Arten nævnes ofte sammen med *Pelusios subniger*, som har et ensfarvet hoved uden tegninger. *Pelomedusa subrufa* ligner arten, men har et fast bugskjold uden hængsel.

I modsætning til mange andre vandskildpadder skifter arten ikke skjoldpladerne, men afstøder store stykker hud. Nye skjoldlag vokser frem under de gamle, så snavs og alger bliver siddende, og skjoldet skal holdes rent. Nogle dyr kan afgive en ildelugtende væske fra kirtler ved lysken og armhulen, når de håndteres. I fangenskab kan arten blive mere end 50 år.

Udbredelse og levested

Pelusios castaneus lever i det vestlige og centrale Afrika: fra Senegal og Gambia langs Guineabugten gennem Sierra Leone, Liberia, Elfenbenskysten, Ghana, Togo, Benin og Nigeria til Cameroun, Ækvatorialguinea, Gabon, Congo og det vestlige Congo-Kinshasa samt Angola og Centralafrikanske Republik. Arten findes også på São Tomé. *Pelusios seychellensis*, der blev beskrevet fra Seychellerne og længe regnet for uddød, er i dag et synonym: de dyr, beskrivelsen bygger på, var fejlmærkede *P. castaneus*.

Arten er indført til Guadeloupe i Vestindien; kortet viser kun den oprindelige udbredelse. Forekomsten i Mali og Cameroun er ikke sikkert bekræftet. *Pelusios chapini* blev regnet for en underart indtil 1983 og er i dag en selvstændig art.

> **Oprindelig udbredelse:** Senegal, Gambia, Guinea-Bissau, Guinea, Sierra Leone, Liberia, Elfenbenskysten, Burkina Faso, Mali, Ghana, Togo, Benin, Nigeria, Cameroun, Ækvatorialguinea, Gabon, Congo-Brazzaville, Congo-Kinshasa, Angola, Den Centralafrikanske Republik og São Tomé og Príncipe.

LEVESTED

Pelusios castaneus lever i mange slags ferskvand: damme, moser, langsomt flydende vandløb, søer og lagunekanter, fra regnskoven i vest til tør savanne. I Gabon holder den til i lavt, tæt bevokset vand, og i Congo-området ofte i sumpe fyldt med papyrus. Arten er især aktiv i regntiden. Voksne dyr soler sig meget på mudrede bredder og træstammer, mens unge dyr sjældent soler sig og gemmer sig i vegetationen.

I den tørre årstid tørrer mange af levestederne ud. Så graver dyrene sig ned i mudder eller sand og går i sommerhvile (estivation), til regnen vender tilbage. Dyrene går gerne rundt på bunden og roder i underlaget efter føde. Arten er aktiv både dag og nat.

Pasning

TERRARIET

Hold dyret i et stort akvarium eller et kar, ikke i et almindeligt terrarie. Karret skal være mindst fem gange så langt som skjoldet og halvt så bredt, som det er langt, og landdelen regnes med i bundarealet. Et enkelt voksent dyr skal altså have et kar på mindst 150 × 75 × 50 cm med 15-25 cm vand, svarende til omkring 200 liter vand, og en kant, der rager mindst 20 cm op over vandet. Op til fire voksne dyr skal have mindst 180 × 75 × 50 cm. Arten klatrer godt med sine kløer, så karret skal have låg, og indretningen må ikke danne en trappe op til kanten.

Indret med planter, rødder, store flade sten og halvdele af lerpotter, så dyrene kan skjule sig for hinanden. Flydende planter som vandsalat og vandhyacint giver læ. Underlaget kan være sand, store sten (for store til at blive slugt) eller slet ingen; bar bund er lettest at rengøre, men dyrene graver gerne i sand. Brunligt vand med tanniner fra rødder giver dyrene ro. Landdelen skal give plads til, at hele dyret kan komme helt op af vandet under varmelampen.

Hold helst ét dyr. Hannerne jager hunnerne hårdt og kan bide dem slemt i halsen, så en gruppe skal bestå af flere hunner pr. han med mange skjul, og dyrene skal kunne skilles ad. To hanner holdes ikke sammen. Ved fodring kan der opstå aggression.

TEMPERATUR

Vandet skal være 24-27 °C. Varmere vand gør dyret uroligt, og i køligere vand mister det appetitten og søger efter varme. En vandvarmer bag en plastskærm er normalt nødvendig, medmindre rummet er varmt nok.

Luften skal være 24-29 °C om dagen, og solpladsen skal være 32-36 °C på overfladen. Brug en varmelampe eller en lampe med både varme og UVB over landdelen. Om natten må luften falde til 20-24 °C, men ikke under omkring 17 °C. Hold dyret fri for træk.

I naturen går arten i sommerhvile i den tørre tid. Det er ikke nødvendigt i fangenskab, men det fremmer avlen: vandstanden sænkes gradvist, mens vandet varmes op til 30-35 °C, til karret er næsten tørt, og dyret graver sig ned et køligere sted. Kun sunde, velnærede dyr må gå i sommerhvile. Arten går ikke i vinterhvile og må kun stå udendørs, når det er varmt nok.

Læs mere: Lys og UVB Læs mere: Varme og temperatur Læs mere: Vinterhvile og årstider

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Luftfugtigheden betyder lidt for en vandskildpadde; 50-80 % i rummet er passende. Luften over karret skal være varm og uden træk, for kold og fugtig luft øger risikoen for luftvejsinfektioner.

Vandet bliver hurtigt snavset, fordi arten er en grådig og rodet æder. Brug vand uden klor og lav delvise vandskift jævnligt, også med filter.

Læs mere: Luftfugtighed, forstøvning og ventilation

VAND OG VANDKVALITET

Vandet skal holdes rent, fordi arten ikke skifter skjoldpladerne, så snavs bliver siddende på skjoldet. Vanddybden er 15-25 cm for voksne dyr, gerne gradvist skrånende, og omkring 10 cm for unger. Arten går meget rundt på bunden og har ikke brug for dybt vand.

Brug et kraftigt filter, der er dimensioneret til mindst 2-3 gange vandmængden. Uden filter skal vandet skiftes hver anden eller tredje dag. Fodring i et særskilt kar halverer rengøringen. Brug vand uden klor. Sæt elektrisk udstyr ved vandet til en fejlstrømsafbryder (HPFI-relæ), og tag stikket ud med tørre hænder, før du rører ved filteret.

LYS OG UVB

UVB er nødvendigt for D3-vitamin og kalkoptagelse, og det hæmmer desuden bakterier på skjoldet. Voksne dyr soler sig meget, så der skal være en tør, varm solplads med en kraftig lampe, og unger skal også have solplads. Zone 3 passer til en art, der soler sig meget. Brug et UVB-rør af høj kvalitet eller en lampe med både varme og UVB over solpladsen, uden glas eller plast imellem, og skift lyskilden efter producentens anvisning, da UVB-styrken falder.

Lyset skal være tændt 10-12 timer i døgnet. Under vandet kan der være skygge og planter, så dyrene kan trække sig tilbage.

Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

FODER

Pelusios castaneus er altædende, men hælder kraftigt mod kød. I naturen æder den krebsdyr, insekter, fisk, rejer, krabber og store snegle samt lidt vegetation som vandsalat og frø. I fangenskab accepteres hele ferskvandsfisk, rejer, regnorme, fårekyllinger, snegle, muslinger og melorme, stykker af kylling og kalkun, optøede mus og pellets til vandskildpadder. Kyllingelever kan gives en gang imellem, fordi den er rig på A-vitamin. Frugt og grønt tages kun lejlighedsvis; vandsalat og vandhyacint kan tilbydes.

Arten er grådig og lærer hurtigt, hvem der fodrer den. Voksne dyr fodres hver anden eller tredje dag med så meget, som de æder på få minutter, og unger dagligt. Fodringen sker bedst i et særskilt kar. Drys jævnligt kalk på foderet, og giv foderinsekter kalkrigt foder, før de bruges. Pellets kan være grundfoder, men foderet skal varieres.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Pelusios castaneus er rolig, nysgerrig og aktiv. Dyrene trækker sig som regel ind, når de håndteres, bider sjældent, men kan kradse med de skarpe kløer for at komme fri. Dyret skal kun løftes, når det er nødvendigt, fx ved vandskift og sundhedstjek, og tages bagest på skjoldet.

Dyrene sidder gerne oven på hinanden for at få den bedste solplads. Hunnerne skal have mange skjul, fordi hannerne er hårde i frieriet. Under fodring kan der opstå aggression, så unger holdes adskilt fra voksne, ellers bliver de bidt eller ædt.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hunnerne er større end hannerne, og hannerne har en længere og tykkere hale. Hunnerne lægger æg fra en skjoldlængde på omkring 12 cm. Alderen ved kønsmodenhed er ikke dokumenteret.

PARRING

Hannen gnider snuden mod hunnens snude for at holde hende i ro, klatrer op på hendes skjold og holder fast med kløerne. Hannen kan også stange hende i snuden. Parringen sker tydeligst efter en hvileperiode. Hunnerne skal have flere skjul, for hannens frieri er hårdt, og hunnen kan få slemme bid i halsen. Hold derfor flere hunner pr. han, og skil dyrene ad, hvis hunnen er skadet.

ÆGLÆGNING OG KULD

Omkring to måneder efter parringen begynder hunnen at lede efter et sted at lægge. I naturen lægger hun op til to kuld om året, i fangenskab som regel ét. Et kuld er på 11-18 æg, hos store hunner op til 27. Æggene er hvide, aflange og bløde i skallen, 33-37 × 17-27 mm og 6-15 g. Hunnen graver et dybt hul med bagbenene, og store hunner kan grave æggene dybt ned. Giv hende en kasse med sand og jord på landdelen, så hun har et sted at grave.

INKUBATION

Æggene ruges på fugtig vermiculite i en æske med lufthuller ved 90-95 % luftfugtighed. Ved 29-31 °C klækker de efter 53-59 dage, ved lavere temperatur efter op til 75 dage. Kønnet afgøres af temperaturen: under omkring 26 °C og over omkring 29 °C bliver der flest hunner, ved 27-28 °C flest hanner.

OPDRÆT AF UNGER

Ungerne skal have lavt vand, omkring 10 cm, med mange planter som skjul og en solplads. Vandet skal være 24-27 °C. De begynder at æde efter 4-7 dage og får små udgaver af de voksnes foder, fx myggelarver, små fisk, snegle og små stykker kylling. Unger holdes adskilt fra voksne dyr og først udendørs, når de er 8-10 cm.

Sundhed og typiske fejl

Skildpadder skjuler sygdom, så vær opmærksom på ændringer. Vej og mål dyret jævnligt, og før en logbog over vægt, appetit og adfærd. Et sundt dyr har glat, rent skjold, klare øjne og er aktivt.

Typiske problemer og fejl i pasningen: - Mangel på UVB eller kalk: det giver misdannet skjold og knoglesygdom, med hævede øjne og lemmer og åbne sår på huden. - Snavset vand: arten fælder ikke skjoldpladerne, så snavs og alger bliver siddende og kan give skjoldråd. - For koldt vand eller træk: dyret mister appetitten og bliver svagt og tager sygdom lettere. - Parasitter: små orme i vandet, bobler fra næsen eller svømmeproblemer. - Bid fra artsfæller: hannerne kan skade hunnerne.

Alle krybdyr kan være symptomfrie bærere af *Salmonella* og smitte mennesker. Vask hænder før og efter kontakt med dyret, vand og udstyr. Efter et bid skal såret skylles under rindende vand og rengøres med mild sæbe.

Søg en dyrlæge med erfaring i krybdyr, hvis dyret taber sig, ikke spiser, har åben mund eller virker sløvt.

Læs mere: Karantæne og hygiejne

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.